

Э.Е. Ибраева¹, А. Қатира², Д.О. Байгожина³, С.М. Дүйсенгазы⁴

¹*Ph.D, журналистика және саясаттану факультеті телерадио және қоғаммен байланыс кафедрасының доценті м.а., Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан*

²*Журналистика және саясаттану факультеті телерадио және қоғаммен байланыс кафедрасының 1-курс магистранты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан*

³*Журналистика және саясаттану факультеті телерадио және қоғаммен байланыс кафедрасының 3-курс Ph.D докторанты, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан*

⁴*Журналистика және саясаттану факультеті телерадио және қоғаммен байланыс кафедрасының меңгерушісі, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан*

ҚЫТАЙДЫҢ «ЖЭНЬМИНЬ ЖИБАО» ГАЗЕТІНДЕГІ ОРТА АЗИЯ ЕЛДЕРІ ТУРАЛЫ АҚПАРАТТАРҒА САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ

Аңдатпа

«Жэньминь жибао» газетінің Орталық Азия елдері туралы ақпараттары жыл сайын қоғамда ықпалдылығы артып, халықаралық жаңалықтарды жиі таратуда. Соның бірі – 2013 жылы бастау алған « Бір белдеу – бір жол» Қытай тарабының алға тартқан тұрақты даму стратегиясы және «COVID – 19» әлемдік вирустық індет бойынша жарияланымдары. Бұл ретте маңызды орны алып отырғаны Орталық Азия елдері бір-бірінің саясатына, экономикасы мен мәдениетіне, ақпараттық саясатына айрықша көңіл бөлуде.

Қазақстанның сыртқы байланысын жақсарту және сыртқы байланыс стратегиясын реттеу үшін кіріспе ретінде «Жэньминь жибао» газетіндегі Орталық Азия елдері туралы ақпараттарына талдау жасалып, Қытай БАҚ өкілінің жаңалықтарын макро тұрғысынан өзектілігін зерттеу маңызды болып табылады.

Кілт сөздер: «Жэньминь жибао» газеті, Қытай, Орта Азия, ақпарат, баспасөз.

E.E. Ibrayeva¹, A. Katira², D.O. Baigozhina³, Duisengazy S.M⁴

¹*Assistant Professor of the Department of Teleradio and Public Relations of the Faculty of Journalism and Political Science, Ph.D, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan*

²*1st year Master student of the Department of Teleradio and Public Relations, Faculty of Journalism and Political Science, L. N. Gumilyov Eurasian National University*

³*3rd-year Doctoral student of the Department of Teleradio and Public Relations of the Faculty of Journalism and Political Science, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan*

⁴*Head of the Department of Teleradio and Public Relations of the Faculty of Journalism and Political science, Candidate of Philological Sciences, Assistant Professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan*

COMPARATIVE ANALYSIS OF INFORMATION ABOUT CENTRAL ASIAN COUNTRIES IN THE CHINESE NEWSPAPER “PEOPLE'S DAILY”

Abstract

The information of the “People's daily” newspaper about the countries of Central Asia is becoming more influential every year, and most often broadcasts international news. One of them is the sustainable

development strategy of the Chinese side "One Belt - One Way," launched in 2013 and the publication "COVID - 19" about the global viral epidemic. At the same time, an important place is occupied by the fact that the countries of Central Asia pay special attention to each other's politics, economy and culture, and information policy. As a way to improve the foreign policy relations of Kazakhstan and regulate the strategy of foreign policy relations, an analysis of information about the countries of Central Asia was carried out in the newspaper "People's daily", it is important to study the relevance of the news of the representative of the Chinese media from the point of view of macro.

Key words: the "People's daily" newspaper, China, Central Asia, information, press.

Э.Е. Ибраева¹, А. Қатирға², Д.О. Байғожина³, С.М. Дүйсенгазы⁴

¹*Ph.D, и.о.доцента кафедрасы телерадио и связь с общественностью факультета журналистики и политологии, Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева, Нур-Султан, Казахстан*

²*Магистрант 1-го курса кафедрасы телерадио и связь с общественностью факультета журналистики и политологии, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, ул. Янушкевича. 6, Нур-Султан, Казахстан*

³*Ph.D докторант 3-курса кафедрасы телерадио и связь с общественностью факультета журналистики и политологии, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан*

⁴*к.ф.н., доцент, заведующий кафедрой телерадио и связь с общественностью факультета журналистики и политологии, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Нур-Султан, Казахстан*

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ИНФОРМАЦИИ О СТРАНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В КИТАЙСКОЙ ГАЗЕТЕ «ЖЭНЬМИНЬ ЖИБАО»

Аннотация

Информация газеты «Жэньминь жибао» о странах Центральной Азии с каждым годом становится все более влиятельным, и чаще всего транслирует международные новости. Одним из них является стратегия устойчивого развития китайской стороны «Один пояс - один путь», начатая в 2013 году и публикации «COVID – 19» о глобальной вирусной эпидемии. При этом важное место занимает, что страны Центральной Азии уделяют особое внимание политике, экономике и культуре, информационной политике друг друга.

В качестве к совершенствованию внешнеполитических отношений Казахстана и регулированию стратегии внешнеполитических связей был проведен анализ информации о странах Центральной Азии в газете «Жэньминь жибао», важно изучить актуальность новостей представителя китайских СМИ с точки зрения макро.

Ключевые слова: газета «Жэньминь жибао», Китай, Центральная Азия, информация, пресса.

Кіріспе. «Халықтық күнделікті газет» деген мағына беретін «Жэньминь жибао» – (人民日報) әлемдік медиакөрсеткіште жетекші орында тұрған қытайдың ықпалды газеттерінің бірі.

«Жэньминь жибао» – қытай, орыс, ағылшын, жапон, француз, испан, араб, монғол, тибет, ұйғыр, кәріс, носу және чжуан тілдерінде таралатын Қытай Коммунистік партиясы Орталық комитетінің ресми баспа органы саналады.

Газеттің әлемнің әр тарапындағы жетпіс бөлімшесінде мыңнан астам журналистер қызмет етеді. «Жэньминь жибао» 2 миллион 800 мың таралыммен таралады және бұл цифр жыл өте жүздеген мыңға ұлғаюда.

«Жэньминь жибао» 1948 жылдың 15-ші маусымында Солтүстік Қытай ҚКП ОК-нің баспасөз бюросы ретінде жарыққа шыққан. Басылымның 人民日報 атауын Қытай Коммунистік партиясының негізін қалаушылардың бірі, әрі жетекшісі – Мао Цзэдун өз қолжазбасымен жазған. (Сурет - 1. «Жэньминь жибао» газетінің атауы Мао Цзэдуннің қолжазбасымен)

«Жэньминь жибао» газеті құрылғалы бері 71 жыл өтті, ол – Қытайдың әр ұлт өкілдеріне арналған кең көлемді газет. Мекеме бөлімшелері Қытайдың әр жерінде орналасқан, сонымен қатар АҚШ, Ресей қатарлы елдерде тілшілері бар. (Сурет - 2. «Жэньминь жибао» газеті)

XXI ғасырдан бері жаһандық ақпараттық интеграция деңгейінің өсуімен бірге, әлемнің Қытайға деген қызығушылығыда артып келеді, бұған қоса Қытаймен көршілес елдер арасындағы ынтымақтастық және қарым-қатынас едәуір алға басты, әсіресе 2013 жылы Қытай Халық Республикасының төрағасы Си Цзиньпин Қазақстанға жасаған сапары кезінде Назарбаев университетінде «Бір белдеу – бір жол» бағдарламасы туралы дәріс оқығаннан кейін, Қытай мен Орталық Азия елдерінің қарым-қатынасы тереңдей түсуде [1]. Орталық Азия «Жібек жолы экономикалық белдеуінің» орталығында болғандықтан Қытай ақпарат құралдарының Орталық Азия елдеріне деген назары да артып келеді.

Зерттеудің міндеті. Мақалада зерттеу жұмысы тиісті нәтижеге қол жеткізу үшін келесідей міндеттер шешімін табады:

- «Жэньминь жибаодағы» жарияланымдарды, әсіресе, Қазақстан туралы мақалаларды мазмұнына қарай бөлу – талдаудың маңызды құрамдас бөлігі;
- Басылымдағы Орта Азия, оның ішінде Қазақстан туралы берілген жаңалықтардың үлесін айқындау;
- Зерттеуге негіз болған мақалалардың газет бетіндегі орналасуы;
- Мақалалардың көлемі;
- Қамтылған тақырыбы мен мазмұны;
- Ақпараттың дереккөзі.

«Жэньминь жибао» газетінің Орталық Азия елдері туралы мақалаларына осы бағытта салыстырмалы талдау жүргізу негізгі **міндеті** саналады.

Зерттеудің мақсаты. ҚХР-ның белді басылымдарының бірі «Жэньминь жибао» газетіндегі Орта Азия елдеріне әсіресе, Қазақстанға қатысты мақалаларына салыстырмалы талдау жасап, ақпарат ерекшеліктерін зерттеу жұмыстың басты **мақсаты** саналады.

Зерттеудің әдісі. Зерттеу жұмысын орындау барысында материалдарды жинақтау, жүйелеу, салыстыру және сұрыптау **әдістері** жүзеге асырылады.

Талқылау. Қытайдың «Жэньминь жибао» газетінің Орта Азия елдеріне қатысты мақалалары **екі ерекшелікке** ие, олар:

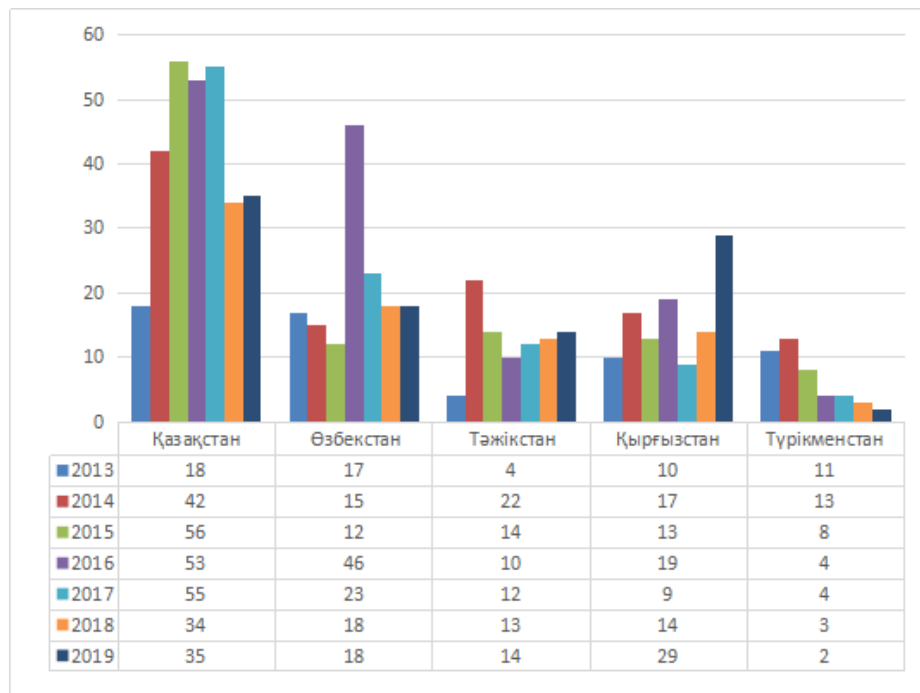
- Біріншіден, материалдардың жалпы көлемі шағын, басым көпшілігі басты бетте орналасқан жаңалықтардан тұрады.
- Екіншіден, мақала тақырыбы мен мазмұны оқырмандарына бейтарап позицияда ұсынылады.

«Жэньминь жибаодағы» Орта Азия елдері жайында жарияланған ақпараттарға тоқталсақ:

2013-2019 жылдар аралығында «Жэньминь жибао» газетінің Қазақстан туралы ақпараттарына шолу жасай келе, соның ішінде Орталық Азия елдерін тілге тиек еткен, бірақ мазмұнында толық ақпарат болмаған материалдар да бар. Мысал ретінде, 2013 жылы 14 желтоқсандағы «Жанармайдан газге көшу не үшін қарқын алмауда?» (油改气”为何走不快), 2014 жылы 19 наурыздағы «Қытай жаңа іздестіру аумағын жасады» (中方划定两个新搜寻领域), 2015 жылы 13 наурыздағы «Бір белдеу – бір жол: бірлесе даму жаңа кезеңін ашу» (一带一路: 开创共赢扩新局)), 2016 жылы 13 сәуірдегі «Сыртқа есік ашудың жаңа қадамы» сияқты т.б. осындай ақпараттар мазмұны толық ашылған мақалалар деуге келмейді.

Зерттеу аясында белгілі болғандай, «Жэньминьжибао» газетінің 2013-2019 жылдар аралығында Қазақстан туралы жариялаған ақпараттардың толық саны – 293 материал. Ал, Орталық Азия елдерінің ішінде кейінгі орында Өзбекстан туралы –146 материал, Қырғызстан туралы – 113 материал, Тәжікстан туралы – 89 материал, Түрікменстан туралы – 45 материал жарияланған.

Сызба – 1. 2013-2019 жылдар аралығындағы ақпарат көрсеткіші

1-сызбада көрсетілгендей, 2013-2019 жылдар аралығында «Жэньминь жибао» газетінің Қазақстан, Өзбекстан, Қырғызстан және Тәжікстан туралы ақпараттар саны жылдан-жылға артқан, ал Түрікменстан туралы ақпараттар азая бастаған. 2015 жылы Қазақстан туралы 56 материал басылым бетінде жарияланды, салыстырмалы түрде 2019 жылы Түрікменстан туралы материал небәрі 2-у.

Осы орайда, «Жэньминь жибао» газетіндегі Қазақстан туралы жаңалықтар Орта Азия елдері арасында ең көп үлеске ие екеніне көз жеткіздік.

Ақпараттардың басылым бетінде орналасуы.

Басылым бетіндегі орналасуы – оқырман назарына әсер етеді және оқырман қызығушылығын тартудың айла-тәсілдерінің бірі ^[1]. Жаңалықтардың газет бетінде орналасуы үлкен маңызға ие, маңызды ақпараттар әрдайым макеттің негізгі орындарын иемденеді.

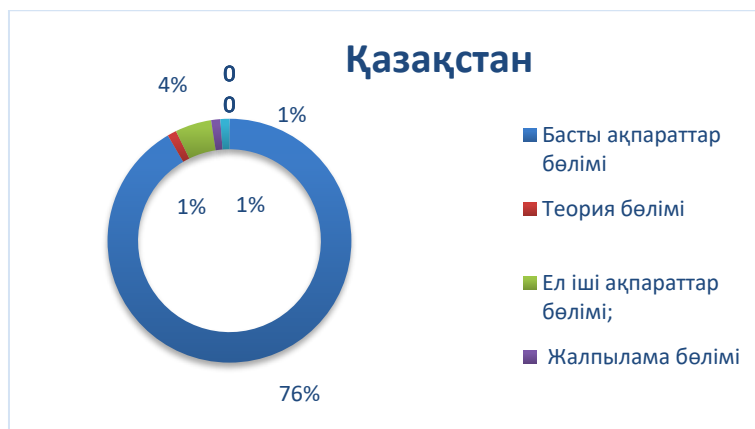
«Жэньминь жибао» газеті 24 бөлімнен құралады. Соның ішінде:

- ✓ 1-6 – Басты ақпараттар бөлімі;
- ✓ 7 – Теория бөлімі;
- ✓ 8 – Жарнама бөлімі;
- ✓ 9-15 – Ел іші ақпараттар бөлімі;
- ✓ 16 – Жалпылама бөлімі;
- ✓ 17-20 – Апталық және арнайы бөлімдер;
- ✓ 21-23 – Халықаралық жаңалықтар бөлімі;
- ✓ 24 – Қосымша бөлім ^[2].

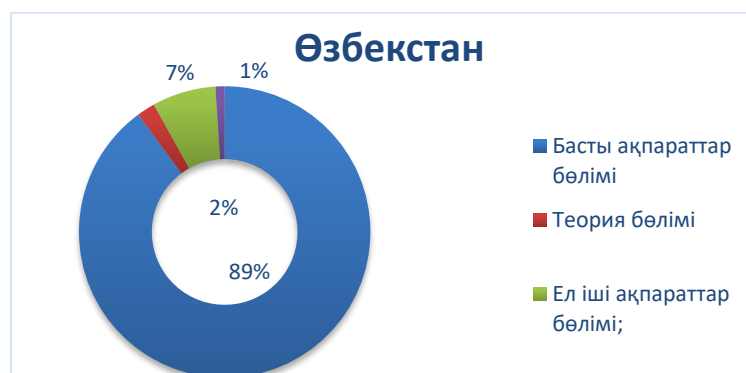
Төменде келтірілген 2, 3, 4, 5 және 6-шы сызбадан Орта Азия елдері туралы ақпараттардың «Жэньминь жибао» газетінің бөлімдеріндегі үлесін көре аламыз.

^[1]汪宁,К·高哈尔. 哈萨克斯坦:地缘政治交叉点上的博弈.[J].新闻世界,2014(08):412-414.

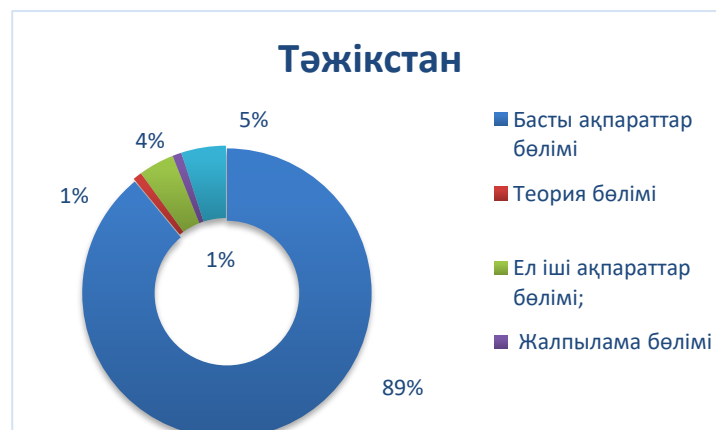
^[2]陈曼丽. 媒体报道与国家形象.[J]新闻与写作,2011(12):56-57.

Сызба – 2. Қазақстан туралы ақпараттардың бөлімдердегі үлесі.

Сызба – 3. Өзбекстан туралы ақпараттардың бөлімдердегі үлесі.

Сызба – 4. Қырғызстан туралы ақпараттардың бөлімдердегі үлесі.

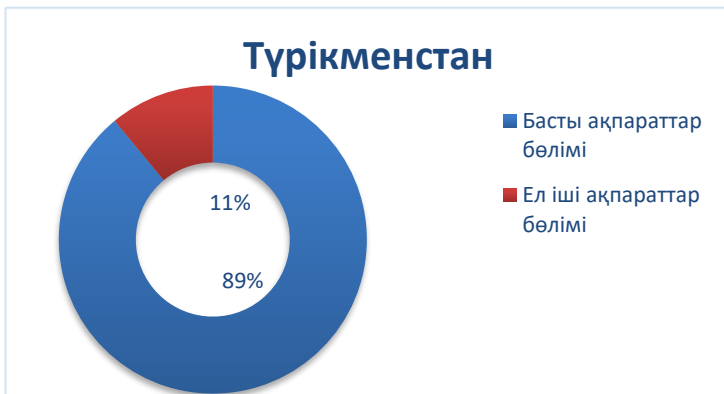
Сызба – 5. Тәжікстан туралы ақпараттардың бөлімдердегі үлесі.

Сызба – 6. Түрікменстан туралы ақпараттардың бөлімдердегі үлесі.

Азия елдері туралы ақпараттар әр бөлімде де үлестерін алып отыр.

Соның ішінде ең көп үлес, Басты ақпараттар бөліміне берілген, пайыздық мөлшерлемен 70%-дан асады.

Талдау жүргізу арқылы байқағанымыздай, «Жэньминь жибао» газеті Орталық Азия елдері туралы жаңалықтарды басылымға шығаруға баса назар аударып отыр, бұнымен қоса ақпараттың әр алуандығыда байқалады. Тек Түркіменстан елінің ақпараттары «Басты жаңалық» және «Ел іші жаңалықтары» бөлімдерінде басылған. Басқа елдер туралы жаңалықтар 4 және одан көп бөлімдерде жарық көрген. Бір айтарлығы, Қазақстан туралы жаңалықтар 7 бөлім бойынша орын тапқан.

Ал, енді «Жэньминь жибао» газетіндегі Орталық Азия елдері туралы жаңалықтардың ақпарат тақырыбына келер болсақ, төмендегі 7,8,9,10 және 11-ші сызбадан көре аласыздар:

«Жэньминь жибао» газетінің Орталық Азия елдері туралы ақпараттарының тақырыптарын зерттей келе, мынадай салаларға бөлуді жөн көрдік:

- ✓ Ресми жаңалықтар;
- ✓ Экономика;
- ✓ Мәдениет және т.б. [3].

Ресми тақырыбы төңірегінде мемлекет басшысының іс-сапары, үкіметтік іс-шаралар және екі ел арасындағы демократиялық қарым-қатынас мәселелері жатады;

- Экономикалық тақырып аясында

сауда-саттық байланыстары, экономикалық ынтымақтастық және т.б.;

- Мәдени жаңалықтар – мемлекетаралық ынтымақтастық, спорт және өңір аралық қатынас сияқты мақалаларды қамтиды;

[3] 董海涛. 全球化语境下我国对外传播中的平衡策略研究.[D]. 武汉大学, 2012. 412-414.

- Қосымша тақырып қатарында әскери, технология, төтенше жағдай туралы жаңалықтар басылған.

Суреттегідей, «Жэньминь жибао» газетінде жарияланған ақпараттар маңыздылығына қарай саяси, экономикалық, мәдени болып сарапталады. Тағы бір айта кетерлігі, газеттің басты назар аударып отырғаны, Орталық Азия елдерінің саяси және демократиялық байланысы, сол арқылы оқырмандарды елдердің қоғамдық-саяси беталысынан хабардар ету.

Бұнымен қоса экономикалық жаңалықтар да маңызды рөл атқарады. Талдау жүргізу барысында байқауға болатын екі мәселе:

Біріншісі, «Жэньминь жибао» газеті Орталық Азияға қатысушы елдері туралы ақпараттардағы позициясы бейтараптық ұстанған, сол арқылы оқырмандарына жағымды образ жасауға оңай қол жеткізеді^[4].

Екіншіден, Қытай басқа да БАҚ өкілдері Орталық Азия елдері туралы жағымды баяндамалар жасауға бейіл, бұл оларға жақсы халықаралық орта қалыптастыруға ықпал етті, позитивті ұлттық имиджді қалыптастырды, таратады және арттырады.

Қорытынды. Қытай Орталық Азиямен халықаралық саяси алмасуларда, экономикалық және мәдени ынтымақтастықта «Жэньминь жибао» газеті шешуші рөл атқарады және орасан зор еңбек сіңірген басылымдардың бірі.

Соңғы жылдары «Жэньминь жибао» газетінде Орталық Азия елдері туралы ақпарат тарату жиілігі арта бастаған. Сонымен қатар, Қытайдың басқа да бұқаралық ақпарат құралдары Орталық Азия елдерін назардан тыс қалдырмайтынын байқауға болады.

Нақты деректілік үшін, «Жэньминь жибао» газетіндегі 30.06.2020-07.07.2020 аралығында жарияланған Қазақстан туралы жаңалықтарына шолу жасасак:

«Жэньминь жибаодағы» Қазақстан туралы жаңалықтардың дені «Синьхуа» (新華社) ресми ақпарат агенттігінің дереккөздерінен алынған.

Басылымның 30.06.2020 жылғы санында «Қазақстанда 2,3 мың медицина қызметкері COVID-19 вирусына шалдықты» (哈萨克斯坦共有 2300 名医护人员感染新冠病毒), «Қазақстанда өзен көлігімен тасымалдау бес айда 7,8 пайызға артты» (今年前 5 个月哈萨克斯坦的水陆货物运输同比增长 7.8%), «Қазақстан Президенті елдегі қатаң карантин режиміне қайта оралуды шешті» (哈萨克斯坦总统决定重新实行强化隔离措施), «Қазақстан Ұлттық Банкі Алматыдан Нұр-Сұлтанға көшірілді» (哈萨克斯坦央行从阿拉木图市迁至努尔苏丹市), «Қазақстан Президенті COVID-19-ға қарсы жұмыстағы қателіктері үшін бірқатар шенеуніктерге сөгіс жариялады» (哈萨克斯坦总统对在防疫 COVID-19 的工作中疏漏的一些官员提出了批评), 01.07.2020 жылғы санында «Қазақстан Денсаулық сақтау министрлігі елдегі карантинді күшейтудің үш нұсқасын ұсынды» (哈卫生部部长: 确定了三项强化隔离措施方案) және «Қазақстан Парламенті VI шақырылымның бесінші сессиясын аяқтады» (哈萨克斯坦已结束第六届议会第五会期), 02.07.2020 жылғы санында «Қазақстан Үкіметі 5 шілдеден бастап 14 күн мерзімге карантин енгізу жоспарын ұсынды» (哈萨克斯坦将从 7 月 5 日重启为期 14 天的全国隔离措施) және «Қазақстанда қаңтар-маусым аралығында инфляция 4,2 пайызды құрады» (今年上半年哈萨克斯坦通货膨胀率为 4.2%), 04.07.2020 жылғы санында «Қазақстанның малшаруашылық өндірісінің тұрақты дамуына арналған бағдарламаға Дүниежүзілік банк несие бөлді» (世行将为哈萨克斯坦畜牧业发展提供 5 亿元贷款), 06.07.2020 жылғы санында «Қытай бөлген кезекті гуманитарлық жүк Қазақстанға келді» (新一批中国政府人道主义援助物资运抵哈萨克斯坦) және «Қазақстанда эпидемиологиялық жағдайды тұрақтандыру бойынша шаралар бекітілді» (哈萨克斯坦就稳定疫情形势已确定应对措施) сынды ақпараттар оқырман назарына ұсынылған.

Қытайдың белді басылымында еліміз туралы ақпарат санының көбеюі екі ел арасындағы ынтымақтастықты нығайтуға, елдер туралы жаңалықтарға қолжетімділігін арттырып және бірлесе

^[4] 丁和根.大众传媒话语分析的理论、对象与方法[J].新闻传播与研究,2004(01):37-42+95.

дамуға септігін тигізеді. Ақпараттың саны тұрғысынан, жаңалықтар көлемі кең Қазақстан Қытай БАҚ өкілдерінің басты назарындағы ел болып табылады. Сонымен қатар, Өзбекстан, Қырғызстан, Тәжікстан елдерін қамтиды, ал Түркіменстан мен Қытай БАҚ өкілдерінің назарынан жыл сайын алшақтай түскен. «Бір белдеу – Бір жол» стратегиясы аясында, «Жэньминь жибао» газеті көршілес елдердегі жағдайға ерекше назар аударады. Орталық Азия елдері туралы жаңалықтар негізінен бейтарап көзқараста белсенділік танытады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. 汪宁, K·高哈尔. 哈萨克斯坦: 地缘政治交叉点上的博弈.[J]. 新闻世界, 2014(08): 412-414.
2. 董海涛. 全球化语境下我国对外传播中的平衡策略研究.[D]. 武汉大学, 2012 412-414.
3. 陈曼丽. 媒体报道与国家形象.[J] 新闻与写作, 2011(12): 56-57.
4. 康泽民. 中国与哈萨克斯坦战略伙伴关系述评[J]. 国际观察, 2007(01): 43-50
5. 丁和根. 大众传媒话语分析的理论、对象与方法[J]. 新闻传播与研究, 2004(01): 37-42+95.

References:

1. Wang Ning, K. Gohar. Kazakhstan: A game at a geopolitical crossroads.[J]. News World, 2014(08): 412-414.
2. Dong Haitao. Research on the balanced strategy in China's external communication in the context of globalization.[D]. Wuhan University, 2012 412-414.
3. Chen Manli. Media coverage and national image.[J] Journalism and Writing, 2011(12): 56-57.
4. Kang Zemin. Review of the strategic Partnership between China and Kazakhstan[J]. International Watch, 2007(01): 43-50
5. Ding and Root. Theory, object and method of discourse analysis in mass Media[J]. News Communication and Research, 2004(01): 37-42+95.